

KATEGORİLER*

Gilbert Ryle
Çeviren: İlyas Altuner**

CATEGORIES

ABSTRACT

In this article, Ryle not only deals with the historical progress of categories in the context of Aristotle, Kant and analytic philosophy but he puts the form dealing with categories through serious critiques in this process. Ryle does not individualize categories from types, and even he deals with how category-propositions and types consist. In a sense, knowing the title of categories is knowing everything about them.

Key Words: Aristotle, Kant, categories, category-propositions, types, judgment-forms, proposition-factors.

ÖZET

Bu makalesinde Ryle, yalnızca kategorilerin tarihsel seyrini Aristoteles, Kant ve analitik felsefe bağlamında ele almamakta, aynı zamanda bu süreçte kategorilerin ele alınış biçimini ciddî eleştirilere tabi tutmaktadır. Ryle kategorileri tiplerden ayrı tutmamakta ve kategori-önergelerinin ve tiplerin nasıl oluştuğunu da ele almaktadır. Önergelerin başlığını bilmek, onlar hakkında her şeyi bilmek demektir.

Anahtar Sözcükler: Aristoteles, Kant, kategoriler, kategori-önergeleri, tipler, yargı-formları, önerme-öğeleri.

* Gilbert Ryle, "Categories", *Proceedings of the Aristotelian Society*, sy. 38, 1938; *Collected Papers 2: Collected Essays 1929-1968*, London & New York: Routledge, 2009.

** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri, Felsefe Tarihi Doktora Öğrencisi

...

Kategoriler hakkındaki öğretiler ve tipler hakkındaki kuramlar aynı alandaki keşif araştırmalarıdır. Ve alan hâlen büyük ölçüde keşfedilmemiştir. Üstelik onun araştırılmasına filozoflar arasındaki bir başkasının tasarılarını okumaktan onları alıkoyan belli dağarcık-ayırımları yüzünden ket vurulmuştur. Benim bu yazıdaki amacım, kendi bakış açımı önermekten çok araştırma üzerindeki belli engelleri ortadan kaldırmaktır.

Konunun belli bir önemi var, çünkü yalnız kategori-önergelerinin (yani terimlerin belli kategoriler ya da tiplere ait olduğu konusundaki savlar) hep filozofların önermeleri olduğu durumu değil, aynı zamanda, sanırım tersi de doğrudur. Eğer kategoriler ya da tiplerden habersizsek, yine felsefî problemler ve yöntemlerin doğasından da habersizizdir.

Yalnızca felsefî paleontolojideki ustalığı sergilemek ya da hatta onlardaki Norman kanını fark ederek sonradan çıkan öğretileri saygın yapmak için değil, aynı zamanda ortak bir biçimde konu hakkındaki felsefî sorunları açıklama ve bazı geleneksel terminolojileri açıklamanın uygun bir yolu olarak, birtakım tarihsel değinilerle başlıyorum.

Aristoteles'in Kategorileri

Kategoriler listesinin neyin listesi olduğu konusunda Aristoteles ne düşünmüştür? “Kategori” sözcüğü bizim “yüklem” sözcüğümüzün kastettiği şeyi kastetmiş ve İngilizce aslının bütün ikircimliği ve belirsizliğini paylaşmıştır. Ancak Aristoteles'in kategoriler listesi varolan bütün yüklemelerin bir sözlüğü değildi. En azından öğretinin makul bir yorumu üzerine, Aristoteles'in listesi bir nihaî tipler veya yüklemeler listesi olması için tasarlanmıştır. Ancak bu ne anlama geliyor?

Basit önermeler, yani birbiriyle eklemleme konusunda daha basit önermelerden oluşmayan önermeler, başka bir deyişle, “ve”, “veya”, “ise”, “karşın”, “çünkü” ve benzeri gibi bağlaçların bulunmadığı anlatım içindeki önermeler vardır. Bu basit önermelerin bazıları tekil önermeler, yani her biri en azından adlandırılmış ya da tikeli gösteren bir şey hakkında olan önermelerdir.

Aynı tikel ya da tikeller hakkında varolma açısından bütünüyle benzer olan basit, tekil önermelerden oluşan bir diziyi toparladığın zaman, bu önermelerin bir diğerinden farklı olmasındaki yönler, onların yüklemeleri olacaktır. Bu yüklemeler de sonsuz sayıda küme ve tipler içinde sınıflandırılır, tipler arasındaki farklar, tanımlanamamasına karşın aşağıdaki gibi gösterilebilir.

Sokrates hakkındaki herhangi basit bir önerme, Sokrates hakkındaki soruya, ola-

sılıkla yanlış, bir yanıttır. Sokrates hakkındaki herhangi bir önerme, onun hakkındaki bu soruya yanıt olmazken Sokrates hakkındaki belirlenmiş bir soru, bir olanaklı yanıtlar dizisi oluşturacaktır. Sokrates'in pek çok farklı yüklem tipleri olduğu kadar, onun hakkında küçümsenmeyecek derecede farklı soru tipleri de vardır. Böylece “Ne kadar büyük?” ifadesi “altı adım uzun”, “beş adım uzun”, “on taş fazla”, “on bir taş fazla” gibi ifadeleri kapsarken, “sarışın”, “bahçede” ya da “duvarcı” ifadelerini ise kapsamaz. “Nerede?” sorusu konum yüklemelerini, “Ne tür?” sorusu tür yüklemelerini, “Ne gibi” sorusu da nitelikleri kapsar ve böyle devam eder.

Aynı soru sözcüğünü karşılayan herhangi iki yüklem aynı kategoriye aitken, aynı soru sözcüğünü karşılamayan herhangi iki yüklem farklı kategorilere aittir. Aslında bizzat Aristoteles, kendi düşüncesi olarak, gündelik dili başlıca sorular ve böylece de yüklem tipleri listesine almakla yetinmiş görünüyor.

Tipleri listeleme hakkındaki bu iş ya Aristoteles ya da onun izleyenleri tarafından genişletildi. Biz yalnızca her biri o tikel hakkında bir olanaklı yüklem dizisinin onun yanıtı olacağı yalnızca tikel bir sorular dizisini değil, aynı zamanda böyle bir yüklem gönderimde bulunarak “Kim ona sahip?” ya da “Ne (‘hangi’ anlamında) sahip?” sorularını da sorabiliriz. Bu sorulara verilen yanıtlar “Sokrates”, “Fido”, “Ben” ve “Kraliçe” gibi tikelleri adlandıracak ya da imleyecektir. Açıkçası bu sorular yüklem dizisini değil, yüklem türleri ya da sahiplerinin dizilerini oluştururlar. Böylelikle *kalkık-burunlu* Nitelik ve *koca* Bağını kategorisinde bulunurken, *Sokrates* Töz kategorisinde. Bu açılımın bir sonucu olarak, “kategori” sözcüğü bundan böyle yalnızca “yüklem tipi” anlamındadır, ancak “terim” sözcüğünün “basit, tekil bir önermeler dizisindeki soyutlanabilir etmen” anlamına geldiği yerde “terim tipi” anlamına gelir.

Aristoteles'in on (kimi zaman sekiz) terim tipinden oluşan geçerli listesi, kuşkusuz yeterli değildir. İleri sürülen nihaî tiplerden bazıları, açıkçası yalnızca diğerlerinin alt bölümleridir ve bir terimin bu ya da şu kategoriden olup olmadığını belirtme konusunda Aristoteles tarafından kullanılan ölçüt, hiç olmadık yerde, doğrusu gevşektir. Ancak onun amaçları doğrultusunda bunun pek bir önemi yoktur. O en çok (a) nitelikler bağınıtlardan, (b) her ikisini tözlerden ve (c) her üçünü tür ya da cinslerden ayırabilmeyi istemiştir. Ve bunu da şimdi kabaca ve eksik olarak yapabilmıştır. Ama bizim kızartmak için başka balığımız var, bu yüzden onun taslağındaki diğer eksikliklerin farkına varmak zorundayız.

(1) Bir tümce basit bir önermeyi açıklarken karar vermek kolay bir şey değildir. Çünkü bir tümcenin yalnızca tek bir fiil içerip hiçbir bağlaç içermemesi, onun tarafından açıklanan önermenin basit olduğunu, yani tümcenin bağlaçlar ve çoklu fiiller içeren bir tümceyle açıklanamayacağını kanıtlamaz. Ve gerçekte bir betimleme içeren veya “kırılğan” gibi eğilim bildiren bir sıfat içeren ya da yine bir tür adı içeren bir tümce, böylelikle açıklanabilir ya da “açıklanabilir” bir tümcedir. Dilbilgisi açısından en basit tümceler basit-olmayan önermeleri açıklar ve bu nedenle açık-

layıcıdırlar. (Modern mantık büyük ölçüde açıklanabilirliği ciddî biçimde ele almaya dayanır.) Ve bu durum, terimlerin soyutlanmasının hiç de basit bir iş olmadığını gösterir. Dilbilgisi açısından basit yalın-ifadelerle yüklemli-ifadeler genellikle ve sıkça mantıksal açıdan önermelerin basit bileşen ya da parçalarının yerine geçmezler. Basit önermelerde soyutlanabilir etmenlerin tipleri hakkındaki sınıflama, önermesel formların çeşitlilikleri hakkındaki sınıflama için ertelenmelidir. Bizim öncelikle, dinlenmek için indirgenemez kendi-başına-anlamlı sözcükleri saptamayı beklemeden önce, form-sözcükleri yani *bütün, bazı, bir, herhangi, belirli, değil, ise, veya, ve, daha* ve benzeri gibi “birlikte-anlamlı” sözcükler yoluyla ifade edilen şeyleri dilbilgisel yapılar tarafından ifade edilenlerle birlikte listelememiz gerekir.

(2) Diğer yandan, bir yönteme, tip-tektürelliklerini ve tip-çoktürelliklerini göstermek ve yerleştirmek için oldukça farklı olan bir yönteme gereksinimimiz var. Aristoteles’in yönteminin, sahip olduğu kadarıyla, günlük konuşmaya ait olağan soru sözcüklerini bir araya toplamaya dayandığı görülür. Öyleyse o, en önemli tiplerini bu soru sözcüklerinden oluşmuş adlarla tanımlar. Yunan soru sözcükleri dağarcığının ya mümkün olduğunca tutumlu ya da arzu edildiği kadar zengin olduğunu düşünmek için geçerli bir neden yoktur. Bununla birlikte, onun düşüncesi, olduğu gibi, bütünüyle saçma değildi. Çünkü her şeye karşın “önerme fonksiyonu” bilgece biçimde yalnızca “soru” emridir. “*x* bir kalkık-burunludur” önerme fonksiyonu, “Kalkık-burunlu kimdir?” fonksiyonundan yalnızca pratik çağrışımlar konusunda ayrılır; ve “Sokrates ϕ ’dir” önermesi, ϕ için seçilmiş *tarza* göre “Sokrates nerededir?” veya “Sokrates nasıl (*tür*) şeydir?” veyahut da “Sokrates ne derece büyüktür?” önermelerini az çok gösterir.¹

Aristoteles’in doğru yolda olduğunu ve girişiminin başarısız olduğunu ifade etmek için ve yine, bu yazının ilerisi için gereksinim duyacağım için, burada kimi teknik deyimleri tanıtmak istiyorum. Açıktır ki, kesin bir şekilde, tümceler bölümler içerirler; çünkü iki tümce kısmen benzer ve kısmen de farklı olabilir. Tümcelerde yer alan ama diğer yandan bir “tümce-ögesi”nden farklı olan kısmî bir ifade varsayalım. Nitekim tekil sözcükler tümce-öğeleri olurken, böyle ifadeler bütünüyle tümcecikler kadar bir karmaşıklık düzeyine ait tümce-öbeği olacaklardır. Bu yüzden, “Ben bu yazıyı yazan kişiyim” tümcesinde “Ben”, “bu yazıyı”, “yazan”, “kişi” ifadelerinin hepsi tümce-öğeleridir.

Onları “bölümler” yerine “öğeler” diye adlandırıyorum, çünkü “bölümler” yanlış olan, yani tümceleri kurarken böyle şekilde soyutlanmış öğelerin bu gibi bileşimlerin dışında varolabildikleri, ve daha yanlış olan, yani onların herhangi bir bileşimde herhangi bir yerde kayıtsızca bulunabildikleri, başka deyişle onların hem

¹ Krş. Clarence Irving Lewis & Cooper Harold Langford, *Symbolic Logic* (New York: The Century Company, 1932), ss. 332-4. “Soru sözcükleri” hakkında bkz. Rudolph Carnap, *Logical Syntax of Language*, trans. Amethe Smeaton (London: Kegan Paul, 1937), s. 296.

bağımsız olan hem de özgürce yer değiştirebilen öğeler oldukları izlenimini verirler. Oysa “öge” sözcüğü doğru olan, yani onların yalnızca belli türlerin bileşimlerindeki öğeler olarak ve onlarda yalnızca birtakım belirli yollarla oluşabilecekleri izlenimini vermeye yöneliktirler.

Şimdi, tümce-öğeleri bütün bileşimlerden çıkarılmasalar da, bir belirli bileşimden çıkarılabilirler. Tümce-ögesinin nasıl bitmesi gerektiğini göstermek için, bir tümceyi alır da bir noktalı çizgiyi ya da “ve sair” sözcük-öbeğini ona ait bir parçanın yerine koyarsak, geriye bir imle (yani “ve sair” ifadesi veya noktalı çizgiyle) bir tümce-ögesi kalır. Ancak noktalı çizgi, bir tümcece veya başka birine gereksinim duymasına karşın, sonsuz bir öğeler dizisinin dışındakileri onun tümleçleri olarak kabul edecektir. Böylelikle “Sokrates ...dir”, “Ben falanca kişiyim” ya da “Filan kişi yarının cumartesi olduğunu söylüyor” ifadeleri birer tümce değil, ama yalnızca, araları ek tümce-öğeleriyle tamamlanması gereken tümce-yapılarıdır. Gerekli olan tümleçler, elbette, üç farklı yapıda farklı türlerden olmalıdır. “... çirkindir” ifadesi birinciyle, “... dün Edinburgh”u gezdi” ikinciyle ve “Bugün salı olması ...” üçüncüyle tamamlanacak ve hiçbir başka biriyle tamamlanmayacaktır.

Ancak hiçbir öge bir aralığın tümleci olmak için uygun olmamasına rağmen, belirli bir boşluğu tamamlayacak aynı kalıpta sonsuz bir olanaklı öğeler dizisi vardır. Böylece öge ya da öğelerin yer ya da yerlerine noktalı çizgi veya (“*falanca*”, “*x*”, “*φ*” ya da “*p*” gibi) boşluk-imleri” koyarak, belli bir tümcede bir öğeyi başka bir öge ya da öğelerden soyutlarız. Bir boşluk-imi ne doğrudan bir sözcük, sözcük-öbeği ya da cümlecik ne de bir şeyin adı ya da betimidir; o, bir veya birkaç uygun tümce-öğeleri dizisi için bir yer adı ya da dizinidir.

Şimdi tümceler ya da tümce-öğeleri İngilizce ya da Almanca olsun, kalemlerle yazılmış, fısıldanmış ya da sesli söylenmiş olsun, argolu veya ukalaca ve sair olsun. Mantığın ilgilendiği şey bu ayrımlara kayıtsız kalan bir şeydir, yani (söylemesi yanlış olmasına karşın uygundur) önermeler ve önermelerin bölümleri ya da öğeleridir. Farklı dillere, deyimlere, yazarlara ya da zamanlara ait iki tümce aynı şeyi söylediğinde, onların dile getirdikleri şeyler onun birkaç farklı deyişinden soyutlamayı göz önüne alabilir, ki bir kasabanın onu gösteren birkaç işaret levhasında bulunması gibi onun da o şeylerde bulunduğunu varsayma gereği yoktur. Ve tıpkı önermeleri kendilerini oluşturan tümcelerden ayırdığımız gibi, önerme-öğelerini de onları açıklayan tümce-öğelerinden ayırmamız gerekir. Ancak yine de bunun, dünyanın inekler ve depremler, *ve* elimde para olduğunda üç şeye, paraya ve paranın iki yüzüne sahip olduğumu çıkarsamak için bir paranın iki yüzünü ayırabilmem yoluyla bana hak verilmesinden daha çok önerme öğeleri içerdiği anlamına geldiğini varsaymamalıyız.

Ardından, belirli bir tümce-yapısındaki aranın *herhangi* seçenek tümleçleriyle değil de *bazı* seçenek tümleçleriyle tamamlanabileceğini gördük. Ancak burada “ebilmek”in iki türü vardır. “Falanca, yataktadır” ifadesi, dilbilgisi açısından betimsel sözcük-öbekleri gibi “falan” adlar, zamirler ya da ad niteliğindeki sözcük-öbekte-

riyle gösterilen aralara tümleç gerektirir. Bu şekilde “Cumartesi yataktadır” ifadesi, dilbilgisi kuralını bozmaz. Ancak yine de tümce saçmadır. Dolayısıyla olası tümleçler yalnızca belli dilbilgisel tiplere ait olmamalı, aynı zamanda belli mantıksal tiplere ait önerme-öğelerini de açıklamalıdır. Saçma-olmayan bir tümcedeki birtakım öğeler genellikle bir diğerine uygundur; saçma bir tümcede ya da onlardan birindekiler genellikle bir diğerine uygun değildir. Belirli bir önerme-öğesinin belli bir kategori ya da tip hakkında olduğunu söylemek, onun ifadesinin belli tümce-yapılarını saçmalık olmaksızın tamamlayabileceğini söylemektir.

Aristoteles’in kategori öğretisi hakkında belirtmiş olduğum yorum doğruysa, önemli bir açıdan, yorumun doğru iz üzerinde olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü soru tümceleri, dilek ve emir kipleri gibi onların pratik rolünden soyutlama göz önüne alındığında, tümce-öğeleridir ve onlardaki soru sözcükleri de boşluk-imleridir. Soru türlerinin çeşitliliklerini ayırt ederek, Aristoteles, o sorulara yanıt olacak ya da o boşluk-ilerine tümleç olacak öge tiplerinin çeşitliliğini göstermek için genel bir yöntem kullanır.

Diğer yandan onun yöntemi, izleyen şekillerde eksiktir. O yalnızca önerme-öğelerinin küçük alt-sınıflarının tiplerini, yani basit, tekil önermelerin öge ve tümleçlerini sınıflamayı dener. Bunları, kendilerinin geleneksel (ve genellikle belirsiz) başlığıyla “terimler” olarak adlandıralım. Bütün terimler ögedir, ancak bütün öğeler terim değildir. Aristoteles, bir tümce-ögesi terim yerine geçtiği zaman olsun geçmediği zaman olsun, hiçbir ölçü önermez ve dilbilgisel açıdan basit bir sözcüğün basit bir önermenin bir bileşeni ya da tümlecinin yerine geçtiğini varsaydığı görülür. O açıkça, belirli bir ögenin belirli bir boşluğu doldurmaya uygun olduğunu kanıtlamak için, yalnızca ortak duyu ve ortak deyişe dayanır. Ancak bundan daha kötüsü, basit önermeler olarak ele aldığı “nitelikler, bağıntılar, boyutlar, durumlar, türler ve benzeri şeylerin yatağında bir yer tutamayan bireysel tözlerin yalnız durumunu bilmesi dışında, öge tiplerinin denetlediğini ve içlerine girebildikleri önermelerin mantıksal formları yoluyla denetlendiğini bilmez.

Aristoteles, sonraki dönem mantıkçılarıyla, terimlerin önermelerde eşleştirildiği sırada ve çeşitli terim tipleri varken, yine de yalnızca bir eşleştirme türü olduğunu düşünmüş görünür. Çünkü bir önermede “özne” olarak bulunan aynı terim diğer önermede “yüklem” olarak bulunabilir.

Alfabenin bir harfi başka bir harfle o harflerin tasarımlarını değiştirmeksizin yan yana sıralanırken, böylelikle, bir önermenin formu ve onu oluşturan öge tipleri arasında hiçbir etkileşim olmadığı düşünülmüş görünür. Böylece onları olanaklı veya olanaksız diye belirten çıkarımları sunan önermelerin biçimsel özellikleriyle onlardaki biçimsel özellikler, terim tipleri ya da diğer öğeler arasında hiçbir bağlantı kurulmamıştır. Aristoteles’in keşfettiği kıyas kuralları *bütün*, *bazı*, *bu*, *değil*, *ve* ve *içerir* gibi biçim-sözcükleri tarafından açıklanan kavramlara dayanır, ancak onun bu şeyleri ele alış biçimi ne bulaşır ne de onun terim tipleri sınıflaması yoluyla bulaştırılır.

Sanki bir dilbilgisi uzmanı gibi, ilk kısımda adlar, edatlar, fiiller, bağlaçlar ve benzeri gibi konuşma bölümlerine ait tiplerin tanımlarını, ikinci kısımda gerçekten bu kuralların zaten adların, fiillerin, bağlaçların ve benzerlerinin kavramlarında gizli olarak bulunduğu sözdizimi kurallarından tamamıyla bağımsız tartışmalar verilir. İçlerine girebildikleri bileşimde yalnızca onların tiplerini oluşturan şey olan belirlenmiş roller, özgürce yer değiştirebilen öğeler gibi ele alınır.

Bir önermenin mantıksal biçimi ve onun öğelerinin mantıksal tiplerine dair her şeyi bilmek, bir ve aynı şeyi bilmektir.²

Kant'ın Yargı-Formları ve Kategorileri

Kant'ın kategoriler öğretisi, Aristoteles'inkinden ve onun kategoriler olarak listesine koyduğu şeylerden oldukça farklı bir alandan başlar ve onun kategoriler olarak listelediği şeyler, Aristoteles'in dizinine koyduğu şeylerden oldukça başkadır. Kant garip bir şekilde, amacının Aristoteles'inkiyle aynı olduğunu, ancak bu konuda onun, çok geniş ve belirsiz biçimde kaydetmekle yanıldığını öne sürer. Aristoteles on kategoriden üçü için kullanırken, maalesef Kant, aynı adları kendi dört kategori başlığının üçü için ödünç almıştır. Göreceğimiz gibi “Nicelik”, “Nitelik” ve “Bağıntı”, iki filozof için bütünüyle şeylerin farklı türlerini ifade eder.

Kant, bir yargı-formları dizgesiyle, başka bir deyişle, bir önermenin konu açısından değil de biçim açısından benzediği ya da diğerinden ayrıldığı birtakım yollar dizgesiyle işe başlar. O, form kavramını tanımlamak, hatta kendi dizgesini haklı çıkarmak için bile, o dizgenin, saptanmış gerçekliğin tamamlanmış bir gövdesi olduğunu varsaydığı geleneksel mantığın bulgularından türediğinin yanlış olduğunu açıklamaktan başka hiçbir girişimde bulunmaz. (1) Bütün önermeler Nicelik kategorisiyle, yani onların konularının uzantısıyla ilgili olarak belirlenir ve bu ya tümel ya tikel ya da tekil, yani “bütün”, “bazı” ya da “bu” formu hakkındadır. (2) Bütün önermeler ya olumlu ya olumsuz ya da belirsizdir, ki bunlar önermelerin üç “Nitelik”idirler. (3) Bütün önermeler üç “Bağıntı” kalıbı, yani “S P”dir”, “p ise q”, “p veya q” kalıplarından biri hakkındadır. (4) Bütün önermeler üç “Kiplik” türünden, yani “varlık”, “olanak” ya da “zorunluluk” formlarından biri hakkındadır. Bu yargı-formları henüz

² “Önermesel fonksiyonlar”, “değişkenler”, “değerler” ve bundan sonrakilerin söz dizgesi yerine koyduğum terminoloji için, çok alçakgönüllüce değil, özür diliyorum. Bu terminolojinin pek çok karışıklığa yol açtığı gibi basit bir nedenle bunu yapıyorum. O terminoloji, özellikle fonksiyonlar, değişkenler, değerler ve benzeri şeylere dair konuşma konusunda, ifadelerin belli türleriyle ilgili ya da şeylerin belli türleri *hakkındaki* belli ifadeler *ile* konuşup konuşmadığımızı açıklığa kavuşturmakta başarısız olmuştur. Sokrates ya da *Sokrates*'in “x bir kalkık-burunludur” ifadesindeki değişkenin bir değeri olduğunu söylemek zorunda mıyız? Kullandığım terminolojinin açıkça semantik olduğu kastedilir. Onun öğelerinin, yine makul olarak kendinden-açıklamalı olduğu da kastedilir.

Kant'ın kategorileri değilse de, onları türetmek ya da çıkarmak için, biraz gizemli olarak, öne sürdüğü kaynaklardır.

Kant'ın yaklaşım yöntemi, ilkece, Aristoteles'in yapmış olduğundan çok daha fazla aydınlatılmıştı. Maalesef onun uygulaması tamamen yanlıştı. Onun “sonsuz” yargılarının alt-cins çeşitliliği bir hiledir; birtakım tümel yargı türleri vardır, ancak onun göz önünde bulundurduğu türün kuramsal yargılar başlığı altına girmesi gerekir. Olgusal, olumsal ve zorunlu ayrımı yanlış-başlıklıdır, ikisi koşullu olanların özel durumlarına dayanır. Yüklemler, şartlı ve ayrık, bir çapraz-ayrımı kapsar ve göze batan bir kusur içerir. Çünkü (a) zihinde sahip olduğu şey basit ve bileşik önermeler arasındaki ayrımı ve (b) o, bu son sınıfı “p ise q” formu hakkındaki birleştirici önermelerin dışında tuttu. İki-yönlü bileşik, ayrık ya da şartlı önermelerde, örneğin, bitişik önermelerden birisi onlardan biri olabiliyorken, ikincisi de diğerlerinden biri olduğu için, basit önermelerden yalnızca bir tanesinin, ya olumlu ya da olumsuz ve ya tümel ya tikel ya da tekil olması gerektiği doğrudur. Ayrık ve şartlı formları arasındaki ayrım yanlıştır. Genel ve genel-olmayan önermeler arasında açık hiçbir ayrım yapılamaz; “yedi inek otlaktadır”, “çoğu insan palto giyer”, “John muhtemelen öldü” gibi önermeler için hiçbir konum bulunmaz. Ve son olarak, basit tekil önermelerde niteleyici ve bağıntılı hiçbir önerme yapılamaz; Aristoteles'in bağıntılı yüklem kategorisi tamamıyla yok sayılır. Gerçekten Kant, Aristoteles'in kategoriler öğretisini izleme konusunda tümünden başarısızdır, çünkü o, özne-yüklem önermeleri içindeki tip-ayrımına hiç dikkat etmez ve oldukça farklı amaçları için “Nitelik”, “Nicelik”, ve “Bağıntı” başlıklarını ararlar, yani Aristoteles'in kullanımında “yeşil”, “tatlı” ve “dürüst” sözcükleri nitelikleri belirtirken, Kant'ın kullanımında “Nitelik”, bir önermenin olumlu ya da olumsuz olduğunu belirtir. “Nicelik”, Aristoteles için, boyut ya da ölçü hakkındaki yüklem kümesinin adyken, Kant için, önermelerin “bütün ...”, “bazı ...” ya da “bu ...” formları hakkında olduğu yönün adıdır. Bağıntılar, sonuçta, Aristoteles'in kullanımında “-in yeğeni”, “yukarıda”, “-den daha büyük” gibi yüklemelerken, Kant'ın kullanımında “ise”, “veya” ve (eklemiş olmalı ki) “ve” gibi bağlaçlarla ifade edilen şeylerdir.

Ancak tamamen bu söylendiğinde, bilinmesi gerekir ki, Kant, bu bağlantı konusunda Aristoteles'in hiç dikkat etmediği kategori ya da tip olgularını aramanın gerçekten farkına varıyordu. Kant, önermelerin biçimsel açıdan benzer ya da farklı olabileceği yönlerin bir türü olduğunu gördü. Gördüğümüz gibi, Aristoteles'in kategoriler öğretisinde *bütün*, *bazı*, *belirli*, *bir*, *herhangi*, *eğer*, *veya*, *ve*, *değil* gibi “form-sözcükleri”nin rolleri gözden kaçmıştır ve Ortaçağdaki izleyenleri bu sözcükleri “birlikte-anlamlı” hakkındaki isteksiz adlandırma altında zindana kapatmışlardır. Kant'ın öğretisi (bu noktaya dikkat etmemesine rağmen) onları mantık zindanından alıp yeniden kendi uygulama alanına geri döndürür.

Genelde Aristoteles'in, öge tiplerinin orta bir türü varken yine de özne oldukları eşleşmenin yalnızca bir türü olduğunu varsaydığı görülür. (Yüklem öğretisinde 0,

genel önermeler konusunda farklı eşleşme türleri bulunduğunu az çok görür, ancak buna, onun terimler kuramını değiştirmeye izin verilmez.) Kant ise bir eşleşme türleri topluluğu olduğunu ve bunların eşleştirilebilen öge türlerini belirlediğini ya da onlar tarafından belirlendiğini görür. Aristotele’inki “alfabetik” bir ögeler kuramı ve onların bileşimleri hakkındaki basit bir “bitişiklik” kuramıyken, Kant’ınki öge bileşimleri hakkındaki “bireşimsel” bir kuram ve dolayısıyla da bu ögelerin tipleri hakkındaki bireşimsel kuramdır ya da onun “birlik fonksiyonları” hakkındaki örtük ifadelerini ben böyle yorumluyorum.

Bununla birlikte, Kant’ın kategorileri onun yargı-formlarıyla özdeş değildir. Onlar, kapalı bir şekilde, doğal şeyler ve olaylar üzerine bu mantıksal formların tasarımıdır. Doğal olguların, gerçeklerin, yani gözlem yoluyla ya da gözlemlerin belleği veya onlardan tümevarım ya da nedensel çıkarım yoluyla kurulabilir olanların hepsi, her nasılsa yargı-formları tablosundaki ögelerden çıkarılan belli yapı ilkelerini kapsar. Doğa, büyüklük ve yoğunluk derecelerine sahip olan, tikel zaman anlarındaki koşullarda bulunan ve de nedensel yasalara göre koşulun değişim ve süreklilik süreçlerinden geçen şeylerden oluşur. Deneyimsel her şey bu kategorileri kapsamak zorundayken, deneyim-dışı hiçbir şey onları kapsayamaz. Bu yüzden metafizik önermeler, kategori-kurallarına karşı suç işlemiş olur.

Gizemli metapsikolojinin, Kant’ın hem doğanın böyle oluşturulması gerektiğini hem de böyle oluşturulması gerektiğini bilebileceğimizi kanıtlamaya çalışması bakımından, burada dikkate alınmasına gereksinimi yoktur. Uygun olacak şey, Kant’ın kendi mantıksal tipleriyle kategorileri ya da doğal tipleri arasında bulduğunu ileri sürdüğü ayrımların bir açıklaması olacaktır. Sanki o, iki tür olgu veya önerme, yani mantıkçıların olgu veya önermeleriyle bilim adamlarının olgu veya önermeleri bulunduğuna ve ikincilerin formlarının birincilerin formlarının üvey çocukları olduğuna şaşkınca inanmış görünür. Bu saçma bir görüş olur, çünkü mantıkçıların formları açıkça, doğrudan bilim adamlarının, tarihçilerin, araştırmacıların, matematikçilerin ya da ilahiyatçıların ders kitaplarından gelen kısmen benzer kısmen de farklı önerme dizilerinden soyutladıkları şeydir. Böylece öne sürülen ayrım, sanırım, sahte bir ayrımdır.

Kant, tip-tektürellikleri ya da çoktürelliklerinin onları örnekleyen somut ögelerden soyutlama konusunda nasıl gösterileceği ya da nasıl belirtileceği şeklindeki teknik soruna hiçbir katkıda bulunmaz. O, geleneksel mantığı okumayı bize tavsiye etmekten başka, onların nasıl kurulduklarını açıklamaz.

Konunun tarihinden ayrılmazdan önce, Aristoteles ve Kant’ın paylaştıkları, sanırım pek çok çağdaş filozofun da düşünmeden paylaştığı bir önvarsayımı belirtmemiz gerekir. Şöyle ki, sonlu bir kategoriler ya da tipler listesi bulunduğu; örneğin, tıpkı İngiliz alfabesinde yalnızca yirmi altı harf, satranç tahtasında yalnızca altmış dört kare ve yalnızca altı tür satranç taşı bulunduğu varsayılması gibi yalnızca on (ya da sekiz) terim tipi veya yalnızca on iki yargı kalıbı bulunduğu varsayıılır. Bunun

salt söylene olduğu görülüyor. Satrançta çeşitli taktikler vardır, ancak onların sonlu listesi yoktur; İngilizce cümlelerin çeşitli dilbilgisel yapıları vardır, ama o çeşitliliklerin tam listesi olamaz.

Skolastik felsefe bir on emir kategorisi inancıdır, ancak bu inancın hiçbir zemini olmadığını biliyorum.

Bundan şu sonuç çıkar ki, formel mantıkta simgeleri şimdi tip ya da form hakkındaki bütün olanaklı farklılıkları simgeleme için yeterli olan belli bir şifre-simgeliği hakkında hiç konuşamayacağımızı düşünmüyorum. O, elbette, tikel bir araştırma yönü konusunda bizi ilgilendiren bütün tip-farklılıklarının gösterilmesi için yeterlidir.

Konunun Genelleştirilmesi

Bir tümce (ister doğru ister yanlış olsun ama) abes ya da saçma olduğunda, onun söz dağarcığı uylaşımsal ve dilbilgisel yapısı düzenli olsa bile, en azından ondaki bir içerik ifadesinin yine onda bulunan başka bir içerik ifadesi ya da ifadeleriyle eşleştirilmek ya da o yolla eşleştirilmek için doğru tipe ait olmaması nedeniyle saçma olduğunu söyleyebiliriz. Böyle tümceler, diyebiliriz ki, tip-suçları işlerler ya da tip-kurallarını bozarlar. Son zamanlarda mantıkçıların ilgisi “Ben şimdi yalan söylüyorum” ve “*dış-anlamlı* dış-anlamlıdır” ifadeleriyle yapılan şeyler gibi belli tip-suçları türlerine odaklanmıştır. Bu türler ilginçtir, çünkü onların saçmalıkları açık değilse de çelişkilerin ya da kısır döngülerin genelleştirilmesi konusunda kendilerini belli ederler; oysa “Cumartesi yataktadır” tümcesi, bu tür çelişkilerin varsayımdan çıkarıldıkları görülmezden önce, açıkça saçmadırlar ki, bu da doğrudur.

Üstelik, yalnızca boş söz üretmek için kasıtlı yaklaşım, son tür hakkındaki tümceleri formüle etmemizi sağlarken, aslında biz görünüşe göre geçerli argümanlar tarafından eski tür önermeleri ileri sürmeye götürülebiliriz. Yani, bazı tip-suçları sinsi iken, diğer bazıları olmayabilir. Sinsi olanlar, tip-kurallarını göz önüne almamızı güçleştirirler; diğerlerine ise, zaten tip-kurallarını dikkate aldığımız için dikkat etmiş oluruz. Ancak tipler kuramını belli özel tip-kuralları kuramıyla sınırlamak yanlış olur.

“Falanca hangi tip ya da kategoriye aittir?” sorusunu sormak, “Falanca doğru ya da yanlış hangi önerme türüne ve onlardaki hangi konuma girer?” sorusunu sormaktır. Ya da onu anlambilim açısından koymak için, “*Falanca* ifadesi hangi saçma-olmayan tümce türüne ve onlardaki hangi konuma girer?” sorusunu ve tersi, “Hangi tümce türleri, *falanca* ifadesinin tümce-öğelerinden birinin yerini almasıyla saçma hâle getirilir?” sorusunu sormaktır. Ben “abes” ya da “anlamsız” sözcüklerine, son ikisi kimi zaman “briliş” ve “abrakadabra” gibi sesler için, kimi zaman da düzenli hiçbir dilbilgisel yapıya sahip olmayan sözcükler dizimi için kullanılan sözcükler olmalarından dolayı, “saçma” sözcüğünü tercih etmeyi seçiyorum. Üstelik, iki sözcük de son zamanlarda özel bir kurama yardımcı olmadaki tartışma amacı için benimsen-

miştir. “Saçma sözcüğü *saçmaya indirgeme* ile ilişkilendirmeye yardımcıdır, hatta onun saçmalık ayırtısı tersine çevirmekten daha kullanışlıdır, çünkü pek çok şaka aslında tip-oyunudur.

Tipler Neyin Tipleridir?

Yalnızca açıklamaların saçma olduğu doğrulanabilir ya da yanlışlanabilir. Doğa hiçbir saçmalık sağlamaz; hatta inançlar, sanılar ya da görüşler gibi düşüncelerin saçma olduğunu ya da olmadığını söyleyemeyiz. Çünkü saçma olan, düşünülemez olandır.

Böylelikle o, sonuçta, bizim kuram ve incelemelerimizi falan ifadelerin başka ifadelerle falan şekilde eşleştirilip eşleştirilemeyeceğini sürekli tanıtmaya ile ilgili olarak semantik deyimde mantığı konuşmada ve böyle bir şekilde formüle etmede tedbirlidir.

Tehlike, elbette, “Çoğul adlar tekil filler alamaz” ve “Noktalı çizgi ‘...içinde yanlıştır’ tümceleri ‘Şimdi dediğiniz şey ...’ ve ‘Şimdi dediğim şey ...’ tümceleriyle tamamlanabilir” ifadelerini söylemek sanki bir konunun bütün parçasıymış gibi, farkında olmadan kendi kendimize dilbilgisi konuşmaya sürükleniriz.

Öyleyse, onların doğru ya da yanlış eşleştirilmeleri, ifadeleri üzerinde işlem yapmakla etkilenmesine rağmen, saçmalıkların yalnızca ifadelerin değil aynı zamanda o ifadelerin neyi imledikleri hakkındaki uygunsuz eşleştirmeden kaynaklandığını söylemeye çalışıyoruz.

Ancak ifadelerin *anlamları* için tek anlamlı bir ad yoktur ve olamaz, çünkü eğer böyle bir ad varsa, bütün bu *anlamlar* bir ve aynı tipe aittirler. Ve yalnız bu, sözcüklerin tümünden bu olanaksız görevi yerine getirmek için kullanıldığı “ideler” hakkındaki Lockeçu terminoloji ve “nesnelere” hakkındaki Meinongcu terminolojiyle aslında ters olan şeydir.

Genellikle adların kullanıldığı diğeri de yine oldukça sıkıntılıdır. “Terimler” kimi geleneksel çağrışımlarını korurlar ve eğer mümkünse tikeller, nitelikler ya da bağıntılar ve benzerleri için kullanılmalıdır. “Kavramlar” ne tikelleri ne de bütün önermeleri, hatta ne de kavram bileşiklerini kapsarlar. Bu yüzden bir tümce-yapısı ya da başka bir şeyde (ya da bir önermesel fonksiyon veya diğeri bir şeydeki bir değişkenin bir değeri olabilen) bir boşluk-imi için tamamlayıcı olabilen, ister basit ister karmaşık olsun, herhangi bir ifade tarafından belirtilen şeyi toplamak için, (bütün olası tip-belirsizliklerine sahip olduğunu düşünerek) “önerme-ögesi” kavramını kullanıyorum. Ve eğer “Önerme-öğeleri var mıdır?”, “Kaç tane vardır?”, “Onlar zihinsel midir?”, “Neye benziyorlar?” gibi sorular sorulsaydı, yanıtım “Tüm bu sorular saçmadır, çünkü “öge” kavramının tüm tip-belirsizliklerinin buluşma-yeri olması gerekir.” olurdu.

Elbette böyle bir sözcükten vazgeçebilirdik. Onun fonksiyonları tümünden stenografyle ilgilidir. Öğelerin tipleri hakkındaki sorular, bir şekilde, sırf belli ifade sınıflarının birlikte-anlamına dair olasılıklar hakkındaki sorulardır. Ancak tıpkı “öge” deyimini (“idea” deyimini gibi) söylenece konusunda bizi tuzağa düşürmeye eğilimlidir, bu nedenle anlambilisel deyim, mantıksal ve dilbilgisel sorular arasında bir kargaşalık konusunda bizi tuzağa düşürmeye eğilimlidir.

Eğer tümce-yapıları varsa farklı kategoriler ya da tipler hakkında iki önerme-ögesi vardır, öyle ki o öğelerin ifadeleri aynı boşluk-imi için değişik tümleç olarak belirtildiği zaman, ortaya çıkan sonuç tümceleri bir durumda anlamlı ve başka bir durumda saçmadır. Bunu söylemek çekici gelse de çok doğru değildir, bunun tersi olarak, aynı boşluğu dolduran iki şeyin olduğu bir durum söz konusuysa, iki öge de aynı tip hakkında demektir. Çünkü “Ben” ve “bu sayfanın yazarı” anlamlı tümceleri konuk etmek için değişik özne-durumları olabilirse de hiçbiri “... hiç yazı yazmadı” tümcesindeki boşluğu dolduramaz. Gerçi tam olmasa da, belirli bir tümce-yapısındaki her boşluğunun kendi bağlamında onun bütün olası tümleçlerinin kategorilerini gösterdiğini söylemenin hemen hemen doğru olduğu görülür. Ancak tikel bir boşluk-imi nerede olursa olsun, öyleyse genellikle farklı tümleçler hakkında anlayışlıdır, o boşluk-imi daha iyi bir simgecilik akla gelmediği tipik bir belirsizliğe sahiptir. Çünkü bir tümce-yapısında verili bir boşluğun belli form farkları arasındaki tümleçler tarafından doldurulabilmesi, o farklı tümleçler tipleri hakkındaki bir olgunun kendisidir.

Tip-Gizemlerinin Kökeni

Önermenin formları ya da önerme-öğelerinin tiplerinin uygulanmasına nasıl ulaşıyoruz? Ya da tanımlar ya da kavram çözümlemeleri açısından onu bizim için acil yapan en azından yeni bir yola nasıl koyarız? Çünkü kavramların açıklamalara uygulanmasından sonra sözlük ya da ansiklopedilerde kendi kendimize araştırma yapmıyoruz. Tip-sorunlarının şu iki şekilde bizim için güç oldukları görülür.

(1) Bize çokça tanıdık gelen ve kullanmak için çok yeterli olan şeylerle ilgili, örneğin, nasıl çözeceğimizi gayet iyi bildiğimiz sorular konusunda sürekli oluşan kavramlar vardır. Yine de bu tür önermelerin bir ya da daha çoğunu içeren tüm gündelik önermeler sınıfı, onlardan bir kısmı doğru olarak kabul etmek için oldukça iyi nedenlerimizin olduğu önermelerdir, çok iyi kanıtlanmış, aynı derecede tanıdık başka kavramları içeren başka önermeler tarafından yanlış diye yadsınır. Kısacası, biz antinomilerle karşı karşıya getiriliriz. Bir önerme ailesinin bazıları doğruyken başka bir önerme ailesinin de doğru olduğundan kuşkumuz yok, bir ailenin diğerinden doğru olması, diğer bütün önermelerle açıkça çeliştiğini gösterir. Ben eğri bir çubuk görüyorum ve çubuk düzdür; ben bir eylemden sorumlu tutuluyorum ve eylem atalarımın miras bıraktığı ve okulumun biçimlendirdiği ve benzeri bir karakterden çıktı.

Şimdi açık çelişkiler ya da dahası çelişkiler sınıfı çözülebilirdir, yalnızca olabilir, çünkü çelişkili önermelerin mantıksal formları, bu şey yalnızca bir başkasını (ya da başkasının olumsuzlarını) kasteden (ya da etmeyen) önermelerin formları ya da onların öğelerinin tipleri nedeniyle olduğu için varsaydığımız şeyler değildir.

(2) Öyleyse, kavramlarımız ve önermelerin kimi mekaniğini araştırmaya başladığımız zaman, kendimizi bazı salt teknik karışıklıklar tarafından utandırılmış buluruz. Kendi mesleksel donanımızı nasıl kullanacağımızdan çok emin değiliz. Ancak biz erdemlilik tarafından alıp götürülmedikçe, yalnızca iş-anahtarlarımızı tasarlamaktan emin olmak isteriz, çünkü onları işlemlerimize başlamadan önce inatçı olan kilitler üzerinde kullanmak isteriz. Kategorilerin doğasını ya da bağıntı türlerini içeren bunun gibi incelemeler, gerçekte bu türden teknik sorulara ilişkindir. Ancak *herhangi* plansız kavram antinomi üretmeye eğilimlidir, çünkü onun planının bilinmeyişi onu içeren önermelerin kimi anlatım ve bağdaşıklığının bilinmeyişidir. Ortak duyunun, bilimlerin ve felsefenin kavramları bizzat tümüyle antinomi oluşturabilir ve de oluşturuyor. Bağıntıların içselliği sorunu, filozofların teknik *bağıntı* kavramından kaynaklanan antinomilerin dışında ortaya çıkar.

Tipler Nasıl Belirlenir?

Bir önermenin neyi imlediği uzun zamandır bilinmektedir, kendi formundan dolayı imler. Aynı şey, onun ne ile bağdaşık ve ne ile bağdaşık olmadığı hakkında da doğrudur. Bir önermenin tüm mantıksal bağıntılarına, yani o neyi imliyor, ne tarafından imleniyor, ne ile bağdaşık ve ne ile bağdaşık değilse ona “bağlantılar” adını verelim. Şimdi, iki önermenin form bakımından farklı olduğu bir açı, farklılıklar bakımından da onların başlıklarında yansıtılacaktır. Böylece biçimsel olarak bir şey konusunda bir öğenin diğer şey konusunda kısmen uygun bir öğeden tip bakımından farklı olduğu görüşünü kurtaran tüm açılardan benzer olan iki önerme, uygun olarak farklı başlıklara sahip olacaktır. Gerçekten bir önermenin başlıkları yalnızca önermenin biçimsel özelliklerini *yansıtmaz* ve neyi kapsıyorsa, onun bütün öğelerini *yansıtır*. Belli bakımdan, onlar aynı şeydirler. Onların başlıkları hakkında her şeyi bilmek, önermenin biçimsel yapısı hakkında her şeyi bilmektir, ve tersi. Her şey rağmen ben, bir önermenin, onun bütün başlıklarına sahip olmaksızın yine de bilinebileceğiyle eğlenebilir ya da buna inanabilirim. Gerçekten de onları göz önünde bulundurmada önce kavramam gerekirdi, yoksa antinomilerin kurbanı olmazdım.

Bir öğenin tipini çıkarma işlemi onu içeren önermelerin başlıklarını açığa çıkarma işleminin dışında tutulamaz. Elbette, asırlardır ya da birkaç on yıldır mantıkçıların üzerinde çalıştıkları bildik önerme türleriyle, onları doğrudan uygun formüller altında toplayarak, araştırmayı atlamıyoruz. Ancak kod-sembollerini ile çalışmadıkça, onların kullanım kurallarına göre bir önermenin “S a P” formu ya da “Örneğin ϕx . ψx ” formu

hakkında söylenmesi, hiçbir şey söylenmemesidir, ki bu, başlıkların nasıl sesli okunacağı bilmediğimiz sürece, bu sembollerin belirttiği şeylerin modellerinin ne anlama geldiğini bilemeyeceğimizin söylenmesi demektir.

Şimdi bir önermenin başlıklarını formüleleştirme işlemi yalnızca (elbette olabilmesine karşın, tartışmalı bir amaca gereksinimi olmayan) usavurma ya da tartışma işlemidir. Ve bu, felsefe yapmanın tartışma olmasından dolayıdır ve de o yalnızca, bir kural olarak, “çözümleme” gibi felsefenin çağdaş tanımlarının dışında tutulan bu usavurma ögesidir. Çünkü bunlar genellikle çözümlemenin, bir tür açıklama olduğunu gösterir. Ancak kimi açıklama türleri, önermelerin bu özelliklerini ve onların öğelerini, yani onların mantıksal tipleri ve formlarından çıkan ya da onları oluşturan başlıklarını sergilemeyi başaramadıkları için, antinomilerde bizi uğraştıran karanlığa hiçbir felsefî ışık tutamazlar. Sırf söz uzunluğunun çoğalması yeterli değildir. Bir tartışma felsefî olduğunda ve daha fazla sorunlar olmadığında, o şey hakkındaki tartışma burada uygun olmaz.

Kategori-Önermelerinin Tipi

Bir önermeyi, bir ögenin ya da öğeler dizisinin mantıksal tipi hakkında bir şey söyleyen bir “kategori-önermesi” diye adlandırıyorum. Bazı tipler resmî olarak tanınır ve “nitelik”, “durum”, “töz”, “sayı”, “mantıksal yapı”, “kategori” ve sair şeyler gibi meslek-adlarıyla verilirler. Biz bunları “kategori-adları” olarak adlandırabiliriz. Carnap onları yanlış olarak “tümel adlar” diye adlandırır. Ancak öğelerin güçlendirilmiş tipler olduğunu bildiren önermeler, öğelerin betimlenmiş tipler olduğunu bildiren ifadelerden yalnızca özlük bakımından farklıdır.

Bütün böyle önermeler filozofların (zorunlu olarak değil, elbette, uzman ya da ücretli filozofların) önermeleridir ve tersinin de doğru olduğunu sanıyorum.

Şimdi öğelerin tipleri hakkındaki açıklamalar, gördüğümüz kadarıyla, onların diğer öğelerle bileşimlerinin türlerinin saçmalıklar üretip üretmeyeceği hakkında açıklamalardır. Ve saçma oldukları bildirilen ya da sonuç olarak, saçmalık oldukları yadsınan sembollerin yalnızca yan yana dizilmeleri olarak, kategori-önermelerinin semantik önermeler olduğu sonucuna ulaşır. Bu onların dilcilerin, dilbilimcilerin ve sözlükçülerin önermeleri gibi aynı tip olduklarını imlemez. Almanca olanlara karşı İngilizce ya da doğulu olanlara karşı batılı kategori-önermeleri yoktur. Onların “şeylerin doğası” hakkında hiçbir şey söylemediğini imleyen bir şey yoktur. Eğer Ekvator’un çapraz kesen bir çizgi olduğu hâlde görünmediği ya da Cheshire kedisinin arkasında sırtmaktan vazgeçmediği nedeniyle bir çocuğun şaşkınlığı “şeylerin doğası” hakkındaki şaşkınlık ise, o zaman belli kategori-önermeleri şeylerin doğası hakkında gerekli bilgiyi verecektir. Ve aynı şey, en az saçma tip-şaşkınılıkları hakkında da geçerli olacaktır. Ancak saçmalığın ölçütleri nelerdir?